

Sygn. akt I ACz 446/21

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Gulczyńska

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2022 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy powództwa **W. Ł. (1) i W. Ł. (2)**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

na skutek zażalenia powodów

na postanowienie Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 30 lipca 2021 r., sygn. akt I C 261/21,

postanawia

- 1. odrzucić zażalenie co do punktu 1. i 2. zaskarżonego postanowienia;**
- 2. uchylić punkt 3. zaskarżonego postanowienia;**
- 3. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.**

Małgorzata Gulczyńska

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Kaczmarek

I ACz 446/21

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 30 lipca 2021 r. w sprawie z powództwa W. Ł. (1) i W. Ł. (2) przeciwko (...) SA z siedzibą w W. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze sprawdził wartość przedmiotu sporu wskazaną w pozwie na kwotę 162.085 zł poprzez zarządzenie jej ustalenia w oparciu o wartość roszczenia głównego o świadczenie (pkt 1.), ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 12.085 zł (punkt 2.) oraz stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Świebodzinie jako właściwemu rzeczowo i miejscowo do jej rozpoznania (pkt 3.).

W motywach rozstrzygnięcia w zakresie istotnym dla rozpoznania wniesionego zażalenia Sąd I instancji wskazał, że powodowie domagają się ustalenia nieważności całej umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...)

waloryzowany kursem (...) zawartej 6 lipca 2007 r. oraz zasądzenia tytułem nienależnego świadczenia na rzecz powodów do ich niepodzielnej ręki kwoty 12.084,16 zł. Powodowie sformułowali także powództwo ewentualne, w którym wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów do ich niepodzielnej ręki kwoty 51.131,73 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po doręczeniu pozwu do dnia zapłaty wskutek uznania niektórych postanowień umowy za abuzywne. Powodowie w pozwie jako wartość przedmiotu sporu wskazali 162.085 zł, podając, że wartością przedmiotu sporu przy roszczeniu o unieważnienie umowy jest kwota udzielonego kredytu, powiększona o nadpłatę wynikającą ze spłaconego kapitału, tj. kwota 150.000 zł powiększona o kwotę 12.084,16 zł nadpłaty.

Sąd Okręgowy uznał, że strona powodowa w ramach żądania głównego domagała się kumulatywnie ustalenia nieważności umowy kredytu i zapłaty z tytułu nienależnego świadczenia, oznaczając wartość przedmiotu sporu na kwotę 162.085 zł jako sumę wartości roszczenia o ustalenie nieważności umowy kredytu (150.000 zł - kwota udzielonego kredytu) i roszczenia o zapłatę nadpłaty ze spłaconego kapitału (12.084,16 zł). Przywołując postanowienie Sądu Najwyższego z 11 maja 2006 r., sygn. II PK 344/05, LEX nr 898421 – gdzie wskazano, że w razie zbiegu kumulacji dwóch roszczeń o różnym charakterze prawnym, roszczenie o świadczenie ma zawsze pierwszeństwo przed roszczeniem o ustalenie, a w razie takiego zbiegu powództw, o prawidłowym wskazaniu wartości przedmiotu sporu decyduje art. 19 § 1 k.p.c., a nie art. 231 k.p.c. lub suma wartości obu takich żądań - podał, że na podstawie art. 25 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 19 § 1 i 2 k.p.c. zarządził sprawdzenie wartości przedmiotu sporu wskazanej przez powodów poprzez zarządzenie jej ustalenia w oparciu o wartość roszczenia głównego o świadczenie (tj. o zapłatę), albowiem to ona, a nie wartość obu zgłaszanych roszczeń decydowała o wartości przedmiotu sporu. W konsekwencji, Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 12.085 zł, co doprowadziło do stwierdzenia przez Sąd Okręgowy swojej niewłaściwości rzeczowej na podstawie art. 200 § 14 k.p.c. w zw. z art. 17 pkt 4 i art. 372 § 1 k.p.c. i ostatecznie do przekazania sprawy do sądu właściwego, tj. Sądu Rejonowego w Świebodzinie.

Zażalenie na to rozstrzygnięcie wniosła strona powodowa, która zaskarżyła je w całości i zarzuciła mu naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1. art. 19 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że:

a. na wartość przedmiotu sporu wpływa jedynie roszczenie o świadczenie i stanowi ją kwota 12.085 zł, podczas gdy w ramach roszczenia głównego powodowie dochodzą również ustalenia nieważności całej umowy kredytu, stanowiącego roszczenie majątkowe;

b. roszczenie o ustalenie nieważności umowy kredytu nie ma charakteru majątkowego, w sytuacji gdy jest to roszczenie bezpośrednio związane z obowiązkiem świadczenia o charakterze majątkowym, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia przez Sąd wartości przedmiotu sporu;

2. art. 25 § 3 k.p.c. w zw. z art. 17 pkt 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie się przez Sąd za niewłaściwy, podczas gdy wartość przedmiotu sporu roszczenia głównego przewyższa 75.000 zł;

3. art. 21 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie dokonanie zaliczenia wartości dochodzonych przez powodów roszczeń, podczas gdy w ramach roszczenia głównego powodowie dochodzą dwóch roszczeń o charakterze majątkowym o ustalenie nieważności umowy kredytu oraz o świadczenie, co wobec sprawdzenia przez Sąd wartości przedmiotu sporu, powinno skutkować zliczeniem ich wartości;

a ewentualnie

4. art. 17 pkt 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, zgodnie z którym jeżeli strona powodowa dochodzi roszczenia o charakterze niemajątkowym sprawa podlega rozpoznaniu przez Sąd Okręgowy, co miało istotny wpływ na przekazanie sprawy do Sądu Rejonowego w Świebodzinie.

Mając powyższe na uwadze strona powodowa wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie – ewentualnie w częściach równych – zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c.

Pozwany nie wniósł odpowiedzi na zażalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie okazało się uzasadnione co do zasady.

Co do odrzucenie zażalenia:

Zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu i zarządzenia przewodniczącego wskazane w enumeratywnym i zamkniętym katalogu wskazanym w tym przepisie. Ustawodawca nie wymienił wśród nich postanowień o sprawdzeniu i ustaleniu wartości przedmiotu sporu. Nie podlegają one także kontroli w ramach zaskarżenia ich tzw. zażaleniem poziomym do innego składu sądu I instancji na podstawie art. 394^{1a} k.p.c. Brak jest również regulacji szczególnych umożliwiających zaskarżenie sprawdzenia i ustalenia wartości przedmiotu sporu wskazanej w pozwie. W związku z tym środek zaskarżenia wniesiony na tego rodzaju rozstrzygnięcie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny na podstawie art. 373 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. Z tego względu orzeczono jak w punkcie 1. sentencji postanowienia, odrzucając zażalenie powodów w zakresie w jakim dotyczy sprawdzenia i ustalenia wartości przedmiotu sporu, tj. co do punktu 1. i 2.

Co do uchylenia punktu 3. zaskarżonego postanowienia:

Sąd Okręgowy błędnie przekazał sprawę sądowi niższej instancji. Rozstrzygnięcie to podlega kontroli instancyjnej na podstawie art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c.

Skarżący podnieśli szereg zarzutów związanych z naruszeniem art. 19 § 1 k.p.c., art. 25 § 3 k.p.c. oraz art. 21 k.p.c., które dotyczą niewłaściwego sposobu sprawdzenia i ustalenia przez Sąd I wartości przedmiotu sporu. Sąd Apelacyjny dokonał sprawdzenia prawidłowości zastosowania w/w przepisów w trybie art. 380 k.p.c. Intencją powodów niewątpliwie było poddanie tych rozstrzygnięć kontroli instancyjnej.

Zgodnie z art. 19 § 1 i 2 k.p.c. w sprawach o roszczenia pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu, a w innych sprawach majątkowych powód obowiązany jest oznaczyć w pozwie kwotą pieniężną wartość przedmiotu sporu. Jednocześnie zgodnie z art. 21 k.p.c. w razie przedmiotowej kumulacji roszczeń o charakterze majątkowym, ich wartość podlega zliczeniu. Oznacza to, że strona ma obowiązek wniesienia jednej opłaty stosunkowej, a jej rozmiar jest uzależniony do sumy tych roszczeń.

Sąd Apelacyjny nie ma wątpliwości, że żądanie powodów o stwierdzenie nieważności spornej umowy – choć niepieniężne – ma charakter majątkowy. Nie było to zakwestionowane przez Sąd I instancji w zaskarżonym postanowieniu oraz w wywiedzionym przez powodów zażaleniu. W konsekwencji – w świetle art. 19 k.p.c. w zw. z art. 21 k.p.c. - zapatrywanie Sądu Okręgowego w Zielonej Górze należało uznać za nieprawidłowe, ponieważ wartość przedmiotu sporu winna w niniejszej sprawie zostać określona jako suma obu roszczeń majątkowych dochodzonych w powództwie głównym, tj. roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy i roszczenia o zapłatę kwoty stanowiącej świadczenie nienależne.

Powołane przez Sąd Okręgowy orzeczenie Sądu Najwyższego z 11 maja 2006 r., sygn. II PK 344/05, dotyczące zbiegu art. 19 k.p.c. z art. 23¹ k.p.c. (ustalenia istnienia stosunku pracy i zapłaty wynagrodzenia z tego stosunku) jest nieadekwatne w okolicznościach niniejszej sprawy. W szczególności nie znajduje zastosowania art. 23¹ k.p.c., który

był podstawą rozstrzygnięcia. Nadto Sąd odwoławczy w niniejszym składzie nie podziela wyprowadzonych na jego podstawie wniosków. Art. 21 k.p.c. nie przewiduje bowiem wyjątków od zasady sumowania roszczeń na potrzeby określenia wartości przedmiotu sporu. W szczególności nie traktuje odrębnie powództwa o ustalenie stosunku prawnego.

Ostatecznie należało więc uznać, że wartość przedmiotu sporu stanowi sumę roszczeń majątkowych dochodzonych w powództwie głównym i wynosi 162.085 zł. W związku z tym Sąd I instancji jest właściwy do rozpoznania sprawy zgodnie z art. 17 pkt 4 k.p.c. Z uwagi na to – na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. – zaskarżone orzeczenie w zakresie punktu 3. jego sentencji podlegało zmianie poprzez jego uchylenie.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. pozostawił orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.

Małgorzata Gulczyńska

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Kaczmarek